

تحلیل احساس امنیت شهری در بخش مرکزی شهرها (مطالعه موردی: بخش مرکزی

شهر بروجرد)

طاهر پریزادی

استادیار، عضو هیأت علمی گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

مهدی مرادی^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران

چکیده

آرامش و احساس امنیت شهری ضرورتی انکار ناپذیر است که عدم توجه به آن، بی توجهی به رشد و تکامل و توسعه انسانی است (صادقی و همکاران، ۱۳۹۰). فضای شهری، بستر زندگی و فعالیت شهروندان است و با توجه به ویژگی‌های افراد و گروه‌های اجتماعی، سنی و جنسی باید بتواند محیط امن و سالم و پایدار فراهم کند و به شیوه‌ی مناسبی به نیازهای مختلف تمام گروه‌های اجتماعی پاسخ دهد. فضای شهری بیشترین ارتباط را با مردم و محیط زندگی برقرار می‌کند و در نتیجه در هویت بخشی و دادن احساس امنیت و آرامش به شهروندان نقش بسزایی دارد (گلی، ۱۳۹۰، ۱۴۴). بنابر این، برقراری امنیت در ساختار شهری و برخورداری شهروندان از احساس امنیت، اهمیت فزاینده‌ای دارد. این پژوهش به دنبال سنجش حس امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد است. محدوده مطالعاتی این پژوهش محلات بخش مرکزی، که در مرکز جغرافیای شهر قرار گرفته است می‌باشد. قرارگیری در هسته اولیه شهر و بافت فرسوده، گذرهای قدیمی متعدد با کوچه‌های تنگ و باریک، وجود بازار، مهمترین و پر تراکم‌ترین خیابان‌های شهر، عواملی می‌باشند که باعث تشدید طیف گسترده‌ای از مسائل مانند امنیت ستیزی اجتماعی، گسترش نابرابری‌های دردناک و اسفناک اجتماعی-اقتصادی و پیامدهای فضایی آن، کمبود عدالت اجتماعی، بزهکاری‌ها، جرایم، تبهکاری‌ها و ناهنجاری‌های اخلاقی، اعتیاد، دزدی،... و بروز اختلالات و نا امنی‌ها و بسیاری از آسیب‌های اجتماعی دیگر هستند. همچنین وجود زمین‌های بایر با سهم ۲/۸ درصد، با وسعت ۱۰۷۲۶۸ مترمربع سهم عمده‌ای از محدوده را به خود اختصاص داده است. وجود این فضاها تهدیدی برای امنیت محلات بخش مرکزی شهر بروجرد محسوب می‌شوند. این ویژگی‌ها بررسی حس امنیت شهری در چهار محله قدیمی شهر را دارای اهمیت کرده است و نیاز به توجه ویژه را نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: امنیت شهری، بخش مرکزی شهرها، بروجرد

پیشینه تحقیق

نظم و امنیت از نیازهای اولیه و حیاتی مهم شهروندان در شهر است؛ در واقع اساس زندگی شهری بر این دو محور قرار دارد. برخی از فضاهای شهری هستند که زمینه را برای برهم خوردن نظم و امنیت فراهم می‌کنند. فضا و جرم رابطه‌ای نزدیک با هم دارند. شناخت این فضاها و تأثیر آن در کاهش امنیت و برهم خوردن نظم شهری از نکات بسیار مهمی است که طراحان و برنامه‌ریزان شهری در مدیریت شهرها باید به آن‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشند (Blobaum & Hunecke, 2005).

جین جیکوبز (۱۹۶۱)، در کتاب خود با عنوان مرگ و زندگی شهرهای بزرگ امریکا دیدگاه دقیقتری را درباره جرم و طراحی کالبدی ارائه داد (حناچی و مژگانی، ۱۳۸۷) به نقل از (محمدی حمیدی و همکاران، ۱۳۹۴). از سوی دیگر در کنار مفهوم امنیت، احساس امنیت مطرح می‌شود. احساس امنیت را واکنش عاطفی به جرائم خشونت‌بار اجتماعی و آسیب‌های فیزیکی در نظر می‌گیرند و یا طیفی از واکنش‌های عاطفی و عملی به جرم و بی‌نظمی که افراد یا اجتماع با آن مواجه‌اند (Gert, 2005, 65). در مجموع امنیت شهری زمانی در جامعه حاصل می‌شود که گروه‌ها و خرده فرهنگ‌ها بتوانند در تعامل با یکدیگر، خواسته‌ها و ارزش‌های خود را به راحتی مطرح کنند. در این رویکرد، احساس امنیت یک گروه خاص درون جامعه با سطح کلان پیوند دارند، بنا بر این احساس امنیت زمانی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی هویت افراد را در جامعه تهدید کند (بدار و همکاران، ۱۳۸۰، ۲۷۲).

بخش مرکزی شهرها به دلیل آنکه محلات قدیمی و سنتی را در خود جای داده‌اند، توسط محققان بسیاری مورد مطالعه و تحقیق قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر موضوع امنیت شهری اهمیت بالایی در ارتقاء کیفیت زندگی شهری دارد. بدین سبب از موضوعات کلیدی مورد تحقیق می‌باشد. تا کنون تحقیقات متعددی در خصوص احساس امنیت، در ابعاد مختلف آن صورت پذیرفته است؛ که از جمله تحقیقات صورت پذیرفته عبارتند از:

رفعیان و همکاران در سال ۱۳۸۸ در پژوهشی با عنوان (سنجش میزان رضایت‌مندی مسکونی، مطالعه موردی: ساکنان محله نواب) به تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازد پرداختند و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد محیطی امن و موفق، توجه و تأکید داشتند.

۱. نبوی و همکاران در سال ۱۳۸۹ در تحقیقی با عنوان (بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی) از احساس امنیت، موقعیت و جایگاه برجسته ای که در برنامه‌ریزی‌های کشوری برخوردار است صحبت کرده‌اند، که دستیابی و پایدار سازی آن نیازمند مقدمات و زمینه‌های پیچیده‌ای بوده و آسیب پذیری و زوال آن نیز، معلول زمینه‌ها و عوامل متفاوتی است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای گرایش به مشارکت در تأمین امنیت،

تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی - اقتصادی به صورت مستقیم و متغیر احساس محرومیت نسبی به طور معکوس بر احساس امنیت اجتماعی افراد تأثیرگذار هستند.

۲. زارع شاه آبادی و ترکان در سال ۱۳۹۰ در پژوهشی با عنوان (بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان، مطالعه موردی: شهر یزد) به این نتیجه رسیدند که بین احساس امنیت با متغیرهای زمینه‌ای جنس، تحصیلات، شغل و درآمد رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی، احساس نظارت نهادی، اعتماد بین شخصی، هنجار اجتماعی و سرمایه اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار، و بین متغیر احساس انومی و احساس امنیت رابطه معکوس و معنادار وجود دارد.

۳. نویدنیا در سال ۱۳۸۴ در مقاله‌ای با عنوان (تأملی نظری در امنیت اجتماعی؛ با تأکید بر گونه‌های امنیت) در سیری گذرا به گونه‌های امنیت، اقتضائات اجتماعی را در باب امنیت اجتماعی مورد ملاحظه قرار داده و پس از بررسی وجود تمایز مرزهای مفهومی امنیت اجتماعی از امنیت ملی و امنیت عمومی، امکان جایگزینی امنیت اجتماعی را به عنوان بدیلی برای امنیت ملی بررسی نموده است. بر این اساس، تحقق امنیت اجتماعی باعث گشایش درهای سازگاری و افزایش مراودات بین گروه‌ها و اقشار اجتماعی گوناگون می‌گردد.

۴. سلطانی و همکاران در سال ۱۳۹۵ در مقاله‌ای با عنوان (تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهری؛ مورد مطالعه: شهر قدس) به پژوهشی با هدف تحلیل فضایی احساس امنیت شهروندان در محلات مختلف شهری که در آن احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل در قالب ۱۵ شاخص کالبدی، اجتماعی - اقتصادی و زیست محیطی مؤثر بر امنیت شهری در نظر گرفته شده است پرداختند. نتیجه حاصل از پژوهش نشان می‌دهد محله مرکزی به عنوان یک محله تقریباً نوساز با توزیع مناسب کاربری اراضی، برخوردارترین محله شهر قدس و محله جنوب غربی با بافت آشفته و سکونت غالب مهاجران، محروم‌ترین محله از لحاظ شاخص‌های احساس امنیت، رتبه‌بندی شده است.

۵. حیدری و همکاران در سال ۱۳۹۰ در مقاله‌ای تحت عنوان (پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی؛ مطالعه موردی: زنجان) به پژوهش با هدف ارتقای سطح آگاهی صاحبان منزل، معماران و طراحان شهری درباره مفهوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی پرداختند. نتایج حاصل نشان می‌دهد که با توزیع متعادل کاربری‌های مختلف در سطح شهر از یک‌سو، می‌توان باعث افزایش نظارت اجتماعی در مناطق خلوت شهر و از سوی دیگر باعث کاهش تراکم بیش از حد جمعیت و فعالیت‌ها در بخش‌های متراکم شهر شد و بدین طریق می‌توان از بروز جرائم پیشگیری کرد.

۶. اشنايدر و کیتچن ۲ در سال ۲۰۱۳ پیشگیری از جرم را در فضای شهری از طریق طراحی محیطی در دو کشور ایالات متحده و بریتانیا به طور جداگانه مورد تجزیه و تحلیل و مقایسه قرار داده‌اند. این تجارب به عنوان پیشینه‌ای مورد استفاده در سایر کشورها قابل استفاده است.

۷. فوستر^۳ و همکاران در سال ۲۰۱۴ تأثیرات ترس از جرم را در راه رفتن و پیاده‌روی افراد در استرالیا بررسی و تحلیل کرده‌اند. نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که با افزایش مداخلات و تصمیم‌گیری‌هایی می‌توان ترس از جرم را کاهش و میزان پیاده‌روی را در معابر شهری، افزایش داد.

با توجه به بررسی مطالعات صورت گرفته در این زمینه و تازه و بدیع بودن موضوع حس امنیت شهری، متأسفانه منابع و تحقیقات موجود در این خصوص اندک بوده و اغلب مطالعات صورت پذیرفته در کشور، با رویکرد جامعه‌شناختی، روان‌شناختی و زیست‌شناختی است؛ و سایر مطالعات و پژوهش‌ها در این خصوص بیشتر مربوط به نقاط مختلف جهان است. لذا نیاز به پژوهش‌هایی که به تحلیل فضایی و بررسی سایر مؤلفه‌ها پردازد احساس می‌شود. این تحقیق کوششی برای بررسی مقوله امنیت در بخش‌های مرکزی شهرها و جستجوی امنیت بالای محلات سنتی شهرهای قدیمی ایران می‌باشد.

مفاهیم و بنیان‌های نظری

تمامی رفتارهای بشری در مقطع مکانی و زمانی خاصی رخ می‌دهد، از جمله این رفتارها، کجروی‌های اجتماعی است که در بسترهای مکانی و زمانی متفاوتی شکل می‌گیرد. تحقیقات نشان می‌دهد در برخی مکان‌های شهری به علت ساختار کالبدی ویژه و ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساکنان، امکان و فرصت بزهکاری بیشتر است. در مقابل در برخی محدوده‌های شهری به دلیل وجود موانع و شرایط بازدارنده، نرخ بزهکاری اندک است (Greenberg, 1984: 61). در تبیین مفهوم امنیت، دو بعد متمایز از هم را باید در نظر گرفت. یکی بعد عینی است که پارامترهای عینی محیطی و رفتاری در آن مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و دیگری بعد ذهنی می‌باشد که بر اساس احساس امنیت از جمع درک می‌شود. البته هر دو بعد نیز می‌توانند بر یکدیگر تأثیرات مثبت یا منفی بر جای گذارند که این موضوع ضرورت توجه به هر دو را در ایجاد امنیت عمومی توأمان مورد تأکید قرار می‌دهد. همچنین با توجه به اشاره مذکور تفاوت ایمنی با امنیت را نیز می‌توان در این مقوله جستجو کرد؛ که ایمنی بیشتر به سلامت جسمانی انسان و جلوگیری از تهدیدهایی اطلاق می‌گردد که می‌تواند سلامت فیزیکی انسان را به خطر اندازد. در واقع مسائل ملموس و امنیت بیرونی را شامل می‌شود. در حالی که امنیت بیشتر جنبه ذهنی و روانی دارد. باید به دنبال این باشیم که چه چیزی باعث ایجاد

^۲. Schneider & Kitchen

^۳. Foster

حس امنیت در جامعه می‌شود و چگونه می‌توان آن را تقویت کرد (پاکزاد، ۱۳۸۱: ۷). احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود جرم و شرایط جرم‌خیز در آن جامعه باز می‌گردد و هر مقدار فراوانی جرم و شرایط جرم‌خیز بالاتر باشد احساس امنیت شهروندان پایین‌تر است (رجبی‌پور، ۱۳۸۴). تحقیقات نشان می‌دهد که مراکز و فضاهای عمومی در برابر جرم آسیب‌پذیر هستند و مؤلفه‌های مشخصه جرم در آن‌ها عبارتند از: عناصری در مراکز شهری نظیر مغازه‌ها، تئاتر، رستوران، پارک‌ها، ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی و غیره. اصولاً موقعیت‌های تجاری و تفریحی بر امنیت، جرم و رفتار مجرمانه در سطوح پیرامون خود تأثیر می‌گذارند، همانطوری که این سطوح، قسمتی از پیاده‌روها و فضاهای خارجی خود را نیز هم‌رنگ می‌کنند (Bell, 1998, 11)، به نقل از (زیاری و همکاران، ۱۳۹۲). ارزش‌های فردی و جمعی بر چگونگی حس مکان تأثیر می‌گذارد و حس مکان نیز بر ارزش‌ها، نگرش‌ها و به‌ویژه رفتار فردی و اجتماعی افراد در مکان تأثیر می‌گذارد و افراد معمولاً در فعالیت‌های اجتماعی با توجه به چگونگی حس مکانشان شرکت می‌کنند (Canter, 1971). حس مکان نه فقط باعث هماهنگی و کارکرد مناسب فضای معماری و انسان است بلکه عاملی برای احساس امنیت، لذت و ادراک عاطفی افراد نیز می‌باشد و به هویتمندی افراد و احساس تعلق آن‌ها به مکان کمک می‌کند. از دیدگاه پدیدارشناختی مهم‌ترین مفاهیم مرتبط در بیان حس مکان، واژه‌های مکان دوستی^۴، تجربه مکان و شخصیت مکان است و حس مکان به معنای ویژگی‌های غیر مادی یا شخصیت مکان است که معنایی نزدیک به روح مکان^۵ دارد، از لحاظ تاریخی روح مکان برای برپایی جشن و مراسم مذهبی به‌کار برده می‌شد که در آن بازدیدکنندگان می‌بایست به حرکات عبادات در مراسم توجه زیادی می‌کردند. از این‌رو جایی که این اعمال و مراسم در آن اتفاق می‌افتاد خود تبدیل به مکان ویژه‌ای می‌گردید و این احساس احترام یکی از مشخصه‌های مکان بود که آن را از سایر مکان‌ها متمایز می‌کرد و روح مکان نامیده می‌شد. ارکان آن گاهی زنده و پویا از محیط، یک تکرار بینی و مذهبی و یک احساس رفاقت و دوستی با مکان بود (Brinckerhoff, 1994)، به نقل از (فلاح، ۱۳۸۵). لوییس مامفورد را که به گفته خود در واقع بسط‌دهنده ایده‌های پاتریک گدس است، می‌توان جزو اولین نظریه پردازانی دانست که در نیمه اول قرن بیستم بر ایجاد امنیت، حس مکان و مقیاس انسانی در فضای شهری مورد توجه قرار داد. وی در کتاب فرهنگ شهرها، از شهر به عنوان مکان تبلور فرهنگ و دفاع از انسان در مقابل اتومبیل نام برده و به تنوع و اختلاط کاربری‌ها در فضای شهری و الویت حرکت پیاده بر سواره در محیط شهری اشاره کرده است. نظریه CPTED که در دهه ۶۰ میلادی در امریکا تحت تأثیر اندیشه‌های جفری و جین جکوبز مطرح شد، بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی مناسب و کاربری مؤثر در محیط بر بهبود کیفیت محیط زندگی ناشی از ترس از

^۴. Topophilia

^۵. Genius loci (Soul or spirit of place)

جرم غلبه نمود. به عبارت دیگر اگر محیط به گونه‌ای طراحی شود که بتواند موجب بهبود نظارت افراد شده، تعلق ساکنان را به قلمرو خود بالا برده و تصویر مثبت از فضا ایجاد می‌نماید (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۵). از دهه ۱۹۹۰ توجه روزافزونی به تحقیقات مربوط به امنیت و مکان در محافل علمی جهان صورت گرفت و مواردی مانند افزایش بزهکاری، استفاده از ابزارهای جدید در تحلیل فضایی جرم مانند **Gis** به همواره تئوری‌های مکانی جرم در این زمینه، بیش از پیش مطالعه شد. از مهمترین نگرش‌های جدید در این زمینه می‌توان به دیدگاه پنجره شکسته، سفر مجرمانه، کانون‌های جرم خیز، الگوی جرم، فضای مقاوم در برابر جرم، پیشگیری جرم از طریق طراحی محیط، فعالیت روزمره و انتخاب منطقی اشاره نمود که عموماً از دهه ۱۹۷۰ به بعد مطرح شده‌اند (تقوایی و همکاران، ۱۳۸۸، ۷). در واقع نظریه پنجره شکسته در ارتباط با رفتارهای اجتماعی است. رفتارها و عکس‌العمل‌هایی که موجب می‌شود که انسان‌ها در امنیت و آسایش در یک محیط گرد هم آیند و زندگی آرامی داشته باشند. بر طبق این نظریه، اگر ساختمانی در یک محله، دارای یک یا چند پنجره شکسته باشد، حتی اگر شکستگی در اثر سهل‌انگاری و سهوی بوده باشد. مالکین ساختمان در برابر محله مسئول هستند. اگر این پنجره‌ها در مدت نسبتاً طولانی تعمیر نشوند (در قیاس با ساختمان‌های سالم) می‌توانند میل به جرم‌خیزی در محل را افزایش دهند.

جامعه و روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از جمله تحقیقات شناختی و از نظر روش؛ ارزیابی - مقایسه‌ای و به لحاظ زمان مقطعی و از نظر داده از جمله تحقیقات کمی - کیفی است. برای دست‌یابی به اهداف پژوهش، دو بخش مطالعات اسنادی (کتابخانه‌ای: کتب، رسالات و مقالات) و میدانی (پرسشنامه)، شیوه گردآوری و تحلیل داده‌ها بوده و برای تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی و پرسشنامه از نرم افزارهای **Spss & Amos** و برای تهیه نقشه‌ها از نرم افزار **Gis** استفاده شده است. شیوه تحلیل داده‌ها به صورت توصیفی - تحلیلی با استفاده از نرم افزار آماری روش تحلیل آماری پارامتریک نظیر آزمون تی تک نمونه‌ای و آزمون آنووا، روش تحلیل آماری ناپارامتریک، نظیر فریدمن بوده است. و از نرم افزار **Amos** برای ترسیم مدل ساختاری پژوهش استفاده شده است. بخش مرکزی شهر بروجرد جامعه آماری پژوهش حاضر است. واحد تحلیل؛ سکنه بخش مرکزی می‌باشد. برای این منظور از فرمول کوکران برای برآورد تعداد نمونه استفاده شده است، بر این اساس تعداد نمونه مورد مطالعه با در نظر گرفتن ۰/۰۵ خطا، ۲۳۰ مورد است، که با در نظر داشتن جمعیت در هر محله به صورت تصادفی توزیع شده است. پایای پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفته است. در صورتی که مقدار ضریب آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ باشد قابل قبول است. که در این پژوهش ضریب آلفا برابر با ۰/۷۱ می‌باشد، که قابل قبول بوده، روایی مدل نظری، معیارها و شاخص‌ها و متغیر پژوهش مورد تأیید متخصصین و اساتید قرار گرفته است. پاسخگویان در رده سنی ۱۵ تا ۶۰ سال قرار گرفته‌اند، در بین کل پاسخگویان ۵۳،۹ درصد زنان و ۴۶،۱ درصد را مردان تشکیل می‌دهند. همچنین ۷۶،۵ درصد آن‌ها متأهل و ۲۳،۵ درصد

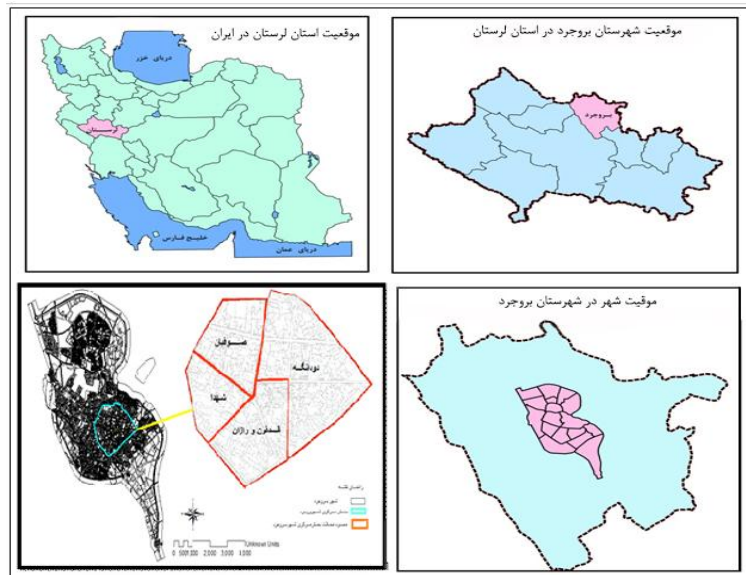
مجرد بوده‌اند. بیشتر پاسخگویان در گروه سنی بین ۳۵ تا ۴۴ سال می‌باشند. مدت سکونت ساکنان مورد پرسش قرار گرفته در بخش مرکزی، بیش از ۳۰ سال ۳۳٫۹ درصد، کمتر از ۵ سال ۱۵٫۷ درصد است. همچنین ۸۳٫۵ درصد ساکنین، مالک می‌باشند.

محدوده مورد مطالعه

شهر بروجرد، از نظر تقسیمات سیاسی متعلق به استان لرستان در غرب کشور است. وسعت محدوده قانونی شهر بروجرد بالغ بر ۳۷۱۹/۰۹ هکتار بوده که به سه منطقه شهرداری و ۱۷ ناحیه که شامل ۳۶ محله می‌باشد تقسیم شده است. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ شهر بروجرد دارای ۲۴۰۶۵۴ نفر جمعیت، ۶۱۷۰۶ خانوار و بعد خانوار ۳٫۹ می‌باشد. بخش مرکزی شهر بروجرد: محدوده‌ای با وسعت ۲۷۱/۸ هکتار است که در مرکز جغرافیای شهر بروجرد واقع و با توجه به وسعت محدوده قانونی شهر بروجرد، ۷٫۳۰ درصد از شهر را به خود اختصاص داده است. که دارای جمعیتی بالغ بر ۳۶۷۲۶ نفر می‌باشد. این محدوده که شامل چهار محله قدیمی، همچون محله صوفیان، یخچال، دودانگه و قدغون می‌باشد. با قرارگیری بازار، مهم‌ترین و پر تراکم‌ترین خیابان‌های شهر (خیابان آزادی، شهدا، جعفری، گل‌سرخ)، آثار تاریخی (مسجد امام)، اماکن مذهبی، فرسودگی بافت و همچنین به دلیل مرکزیت بازار و کاربری‌های مختلف شهری موجود، درخور میزان انبوهی از جمعیت در طول شبانه روز می‌باشد که این ویژگی‌ها امنیت شهری در چهار محله قدیمی شهر را دارای اهمیت کرده است و نیاز به توجه ویژه را نشان می‌دهد.

جدول ۱. تحولات مربوط به گسترش کالبدی و جمعیتی شهر بروجرد طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۳۵ (مأخذ: مرکز آمار ایران)

سال‌های گسترش شهر	سطح شهر (به هکتار)	دوره سرشماری	جمعیت	تعداد خانوار	بعد خانوار	نرخ رشد
۱۳۰۰ - ۱۳۲۰	۱۹۴٫۲	۱۳۳۵	۴۹۱۸۶	۹۶۸۸	۵٫۰۷	-
۱۳۲۰ - ۱۳۳۲	۲۳۵٫۴	۱۳۴۵	۷۱۴۸۶	۱۴۶۹۰	۴٫۸	۳٫۸
۱۳۳۲ - ۱۳۴۱	۳۲۹	۱۳۵۵	۱۰۱۳۴۵	۲۱۴۰۸	۴٫۷	۳٫۵
۱۳۴۱ - ۱۳۵۲	۱۳۲۹	۱۳۶۵	۱۸۳۱۶۰	۳۵۵۰۷	۵٫۱	۶٫۱
۱۳۵۲ - ۱۳۶۵	۱۷۴۸٫۴	۱۳۷۵	۲۱۷۸۰۴	۴۶۶۴۷	۴٫۶	۱٫۷
۱۳۶۵ - ۱۳۷۵	۱۷۶۹٫۳	۱۳۸۵	۲۴۴۹۸۱	۵۸۳۲۹	۳٫۹	۱٫۲۴
۱۳۷۵ - ۱۳۸۵	۱۷۹۳	۱۳۹۰	۲۴۰۶۵۴	۶۱۷۰۶	۳٫۹	-۵٫۷
۱۳۸۵ - ۱۳۹۰	۱۸۲۴					

تصویر ۱. موقعیت محدوده مورد مطالعه (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

بحث و یافته‌ها

در راستای رسیدن به اهداف پژوهش، تحلیل حس امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد، با سنجش شاخص‌ها و متغیرها که در جدول شماره (۲) نشان داده است، مورد بررسی قرار می‌گیرد، آزمون‌های مورد استفاده عبارتند از: تی‌تک‌نمونه‌ای، آنووا و فریدمن.

جدول ۲. شاخص و متغیرهای مورد استفاده در پژوهش (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

امنیت شهری		بعد
هویت و حس تعلق به مکان	امنیت اجتماعی- فردی	شاخص
<ul style="list-style-type: none"> - شناخت و ارتباط با همسایگان و هم محله ای ها - برگزاری جشن های مذهبی در حسینیه ها و مساجد - تشخیص مناسب بودن محله برای زندگی - تمایل به رفتن از این محله در صورت وجود توان مالی - امیدواری به بهبود شرایط زندگی و توسعه محله - برگزاری پرشور جشن های مذهبی در محله - برگزاری جشن های مهم مذهبی مانند نیمه شعبان و... - برگزاری پرشور عزاداری های مذهبی در محله - وجود مهمترین عزاداریهای محله مانند عاشورا و تاسوعا،... - برگزاری عمده عزاداری ها در خیابان - حس تعلق و دلبستگی به محله 	<ul style="list-style-type: none"> - وجود جرائمی مثل: دزدی، مصرف مواد مخدر، ارازل اوباش - امنیت وسایل نقلیه پارک شده در خیابانهای محله - نزاع درگیری بین افراد بومی مهاجر در محله - امنیت کافی در شب برای رفت آمد در محله - امنیت کافی در روز برای رفت آمد در محله - امنیت زنان و کودکان در شبانه روز در محله - وجود ساکنین با سابقه کیفی در محله - نزاع های خیابانی در محله - گشت منظم پلیس در محله - عملکرد پلیس ۱۱۰ در محله - وضعیت فرهنگ شهروندی 	متغیرها

۱- تحلیل وضعیت شاخص امنیت و حس تعلق به مکان در بخش مرکزی شهر بروجرد

برای بررسی شاخص امنیت شهری ابتدا هر یک از شاخص ها و متغیرها که در جدول شماره (۳) نشان داده شده است، مورد بررسی قرار می گیرد و پس از آن به ارزیابی کلی امنیت شهری در بخش مرکزی شهر پرداخته می شود. به این منظور از آزمون t -test تی تک نمونه ای استفاده شده است. این آزمون یک آزمون پارامتریک می باشد که در آن به این موضوع پرداخته می شود که میانگین یک جامعه به چه میزان از یک مقدار ثابت بیش تر یا کم تر است. آزمون تی تک نمونه ای میزان تفاوت میانگین داده های گردآوری شده از یک مقدار مورد ادعا را نشان می دهد، در مقاله حاضر عدد سه در طیف های بکار رفته لیکرت حد میانه می باشد. در نتیجه میانگین بالاتر از ۳ وضعیت مطلوب، میانگین ۳ و پایین تر از آن وضعیت نامطلوب را نشان می دهد. در صورتی که میانگین واقعی بدست آمده در سنجش هر یک از متغیرها از تست ویلوی^۶ بیشتر باشد نشان از مطلوبیت متغیرها و پایین تر بودن آن، گویای نامطلوب بودن متغیرها و شاخص ها خواهد بود.

^۶. Test value

جدول ۳. سنجش شاخص‌ها و متغیرهای امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای (مأخذ: مطالعات پژوهش، ۱۳۹۶)

میزان مطلوبیت	سطح معنی داری (sig)	میانگین مفروض	مقدار (T)	میانگین ن	Test value	متغیرها	شاخص	بعد
متوسط	.۰۰۰	.۲۵	۴,۷	۳,۲	۳	امنیت کافی در شب برای رفت آمد	امنیت اجتماعی-فردی	
مطلوب	.۰۰۰	.۸۹	۱۷,۷	۳,۸	۳	امنیت کافی در روز برای رفت آمد		
متوسط	.۰۰۰	.۱۹	۴,۱	۳,۱	۳	امنیت زنان و کودکان در شبانه روز		
مطلوب	.۰۰۰	-.۹۱	-۱۵,۵	۲,۰	۳	وجود ساکنین با سابقه کیفری		
نامطلوب	.۰۰۹	.۱۷	۲,۶	۳,۱	۳	وجود جرائمی مثل: دزدی، مصرف مواد مخدر، ارازل اوپاش		
متوسط	.۰۰۹	-.۱۶	-۲,۶	۲,۸	۳	امنیت وسایل نقلیه پارک شده در خیابانهای محله		
مطلوب	.۰۰۰	-۱,۱	-۱۹,۳	۱,۸	۳	نزاع درگیری بین افراد بومی مهاجر در محله		
نامطلوب	.۰۰۰	-.۳۸	-۶,۲	۲,۶	۳	نزاع های خیابانی در محله		
متوسط	.۰۱۹	.۱۶	۲,۳	۳,۱	۳	گشت منظم پلیس در محله		
مطلوب	.۰۰۰	.۶۲	۹,۱	۳,۶	۳	عملکرد پلیس ۱۱۰ در محله		
مطلوب	.۰۰۰	.۷۳	۱۳,۹	۳,۷	۳	وضعیت فرهنگ شهروندی	امنیت شهری	
مطلوب	.۰۰۰	۱,۰	۱۶,۵	۴,۰	۳	به محله حس تعلق و دلبستگی دارید		
مطلوب روبه بالا	.۰۰۰	.۹۵	۱۸,۳	۳,۹	۳	همسایگان وهم محله‌ای‌ها را می‌شناسید و با آن‌ها ارتباط دارید		
مطلوب	.۰۰۰	.۵۹	۸,۳	۳,۵	۳	این محله را مناسب ترین محله برای زندگی می‌دانید؟		
نامطلوب روبه پایین	.۰۰۰	-.۱۹	-۲,۱	۲,۸	۳	در صورت توان مالی تمایلی به رفتن از این محله دارید؟		
مطلوب	.۰۰۰	.۷۷	۱۵,۸	۳,۷	۳	امیدوار به بهبود شرایط زندگی و توسعه محله هستید؟		
مطلوب	.۰۰۰	.۷۴	۱۲,۲	۳,۷	۳	در محله جشن های و مذهبی پر شور برگزار می‌شود؟		
مطلوب	.۰۰۰	.۸۰	۱۵,۰	۳,۸	۳	مهمترین جشنهای مذهبی مردم نیمه شعبان است؟		
مطلوب	.۰۰۰	.۵۵	۱۰,۲	۳,۵	۳	جشن های مذهبی در حسینیه هاو مساجد برگزار می‌شود.		
مطلوب روبه بالا	.۰۰۰	۱,۴	۳۱,۳	۴,۴	۳	عزاداری های مذهبی در محله پرشور برگزار می‌شود.		
مطلوب روبه بالا	.۰۰۰	۱,۸	۶۷,۵	۴,۸	۳	مهمترین عزاداری محله عاشورا و تاسوعا است. عزاداری ها عمدتا در خیابان برگزار می‌شود.		
مطلوب روبه بالا	.۰۰۰	۱,۶	۴۰,۵	۴,۶	۳	عزاداری ها عمدتا در خیابان برگزار می‌شود.		
متوسط	.۱۲۵	.۴۰	۱,۵	۳۳,۴	۳۳	امنیت اجتماعی - فردی		

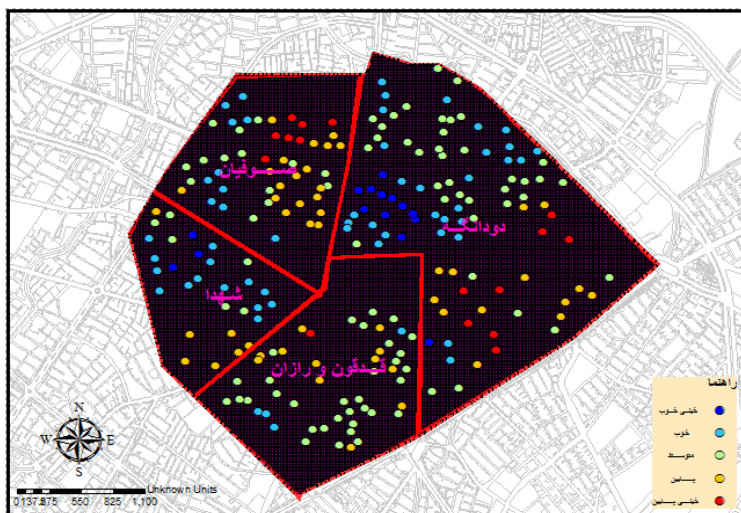
مطلوب روبه بالا	۰,۰۰	۱۰,۱	۳۵,۴	۴۳,۱	۳۳	هویت و حس تعلق به مکان
مطلوب روبه بالا	۰,۰۰	۱۰,۵	۲۳,۲	۷۶,۵	۶۶	جمع کل امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد

۱-۱- تحلیل شاخص‌های امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

در این بخش با استفاده از متغیرها به تحلیل نتایج مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی- فردی، هویت و حس تعلق به مکان، پرداخته می‌شود. بعد امنیت شهری با استفاده از دو شاخص و بیست دو متغیر مورد سنجش قرار گرفته است.

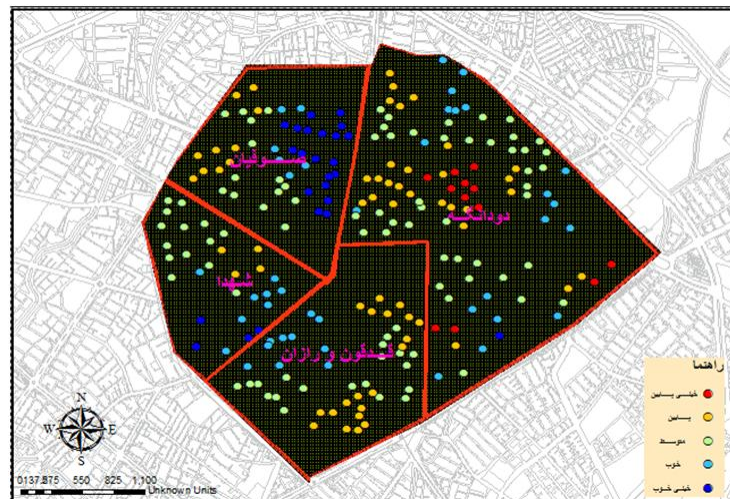
شاخص امنیت اجتماعی- فردی: این شاخص با یازده متغیر همان‌طور که در جدول (۳) نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داده شده، مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از خروجی میانگین متغیرها، آزمون t-test تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، در کل شاخص امنیت اجتماعی- فردی با میانگین ۳۳,۴ درصد، در وضعیت و مطلوبیت متوسط رو به بالایی به سر می‌برد.

شاخص هویت و حس تعلق به مکان: این شاخص با استفاده از یازده متغیر مورد بررسی قرار گرفته است، که نتایج حاصل از آزمون در جدول (۲)، میانگین مربوط به هر یک از متغیرها را نشان می‌دهد. شاخص هویت و حس تعلق به مکان میانگینی برابر با ۴۳,۱ درصد را نمایش می‌دهد که گویای این امر است که این شاخص در وضعیت مطلوب و مطلوب رو به بالا در بخش مرکزی شهر بروجرد به سر می‌برد. متغیرها و شاخص‌های مربوط به امنیت شهری با میانگین بدست آمده حاصل از مجموع کل شاخص‌ها برابر با ۷۶,۵ درصد می‌باشد. در مجموع بعد امنیت شهری در این محدوده در حد مطلوب و مطلوب رو به بالا قرار دارد.

تصویر ۲. تحلیل لکه‌های داغ (Hot spots) شاخص امنیت اجتماعی- فردی در بخش مرکزی شهر بروجرد (مآخذ: نگارندگان،

لکه‌های داغ حاصل از تحلیل فضایی شاخص امنیت اجتماعی - فردی در سطح چهار محله بخش مرکزی شهر، به تفکیک نمایش داده شده است. در محله دودانگه، وضعیت لکه‌های داغ (متوسط، خوب، خیلی خوب)، بیشتر در قسمت‌های شمالی و غربی محله دارای حالت تجمعی هستند و در شرق و قسمت‌هایی از جنوب محله وضعیت در حد متوسط به پایین قرار دارند. در محله صوفیان، لکه‌های داغ در قسمت‌های شرق محله بیشتر وضعیت در حد پایین و خیلی پایین دارای حالت تجمعی هستند و در غرب محله وضعیت در حد متوسط و خوب تجمعی دارند و در قسمت‌های جنوب محله وضعیت لکه‌های داغ در حد پایین قرار دارد. در محله قدغون و رازان، وضعیت در حد متوسط، بیشتر در قسمت‌های جنوب محله دارای حالت تجمعی و در دیگر قسمت‌های محله وضعیت در حد متوسط به پایین را نشان می‌دهد.

تصویر ۳. تحلیل لکه‌های داغ (Hot spots) شاخص هویت و حس تعلق به مکان (مآخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

تصویر ۳، حاصل از تحلیل فضایی لکه‌های داغ، شاخص هویت و حس تعلق به مکان در محلات بخش مرکزی شهر را نشان می‌دهد. در محله دودانگه در مرکز و قسمت‌هایی از شرق، وضعیت در حد پایین و خیلی پایین دارای حالت تجمعی هستند و در شمال و جنوب محله لکه‌های داغ در حد متوسط به بالا گسترش دارند. محله صوفیان، در قسمت شمال و شرق، لکه‌های داغ وضعیت در حد خیلی خوب دارای حالت تجمعی هستند و جنوب محله، دارای وضعیت در حد متوسط، و غرب محله از نظر شاخص هویت، لکه‌های داغ وضعیت در حد پایین قرار دارند. محله شهدا از نظر وضعیت لکه‌های داغ در قسمت غرب محله در حد متوسط، در شرق و جنوب محله در حد خوب و خیلی خوب دارای حالت تجمعی هستند. محله قدغون و رازان، در قسمت‌هایی از مرکز محله و غرب محله، لکه‌های داغ دارای وضعیت در

حد متوسط و خوب، دارای حالت تجمعی هستند و در قسمت‌هایی از شمال و جنوب محله، وضعیتی در حد متوسط رو به پایین قرار دارند.

۲- تحلیل عوامل موثر بر وضعیت امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد با استفاده از آزمون فریدمن

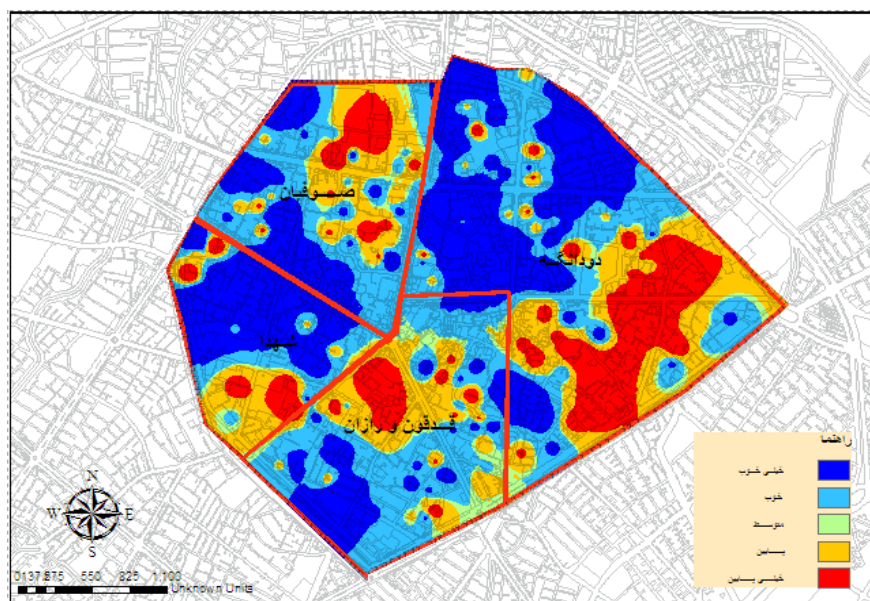
آزمون فریدمن یک آزمون کیفی برای سنجش تأثیر متغیرها، گویه‌ها و سوالات سازنده یک شاخص - بعد می‌باشد. در این آزمون متغیرها متناسب با نقش و اهمیت، شاخص امنیت شهری در مطلوبیت و مناسبت متغیرها رتبه‌بندی می‌شوند.

جدول ۴. ارزیابی متغیرها، امنیت شهری در بخش مرکزی شهر با استفاده از آزمون فریدمن (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

الویت‌بند ی شاخص‌ها	رتبه (Ranks)		متغیرها	شاخص	بعد
	رتبه میانگین‌ها در شاخص	رتبه میانگین‌ها			
۲	۷	۹,۵	امنیت کافی در شب برای رفت آمد	امنیت اجتماعی - فردی	امنیت شهری
	۲	۱۳,۷	امنیت کافی در روز برای رفت آمد		
	۸	۸,۹	امنیت زنان و کودکان در شبانه روز در محله		
	۱۰	۴,۹	وجود ساکنین با سابقه کیفری در محله		
	۶	۹,۶	وجود جرمی مثل: دزدی، مصرف مواد مخدر، ارازل اوباش...		
	۹	۷,۳	امنیت وسایل نقلیه پارک شده در خیابانهای محله		
	۱	۱۴,۸	نزاع درگیری بین افراد بومی مهاجر در محله		
	۵	۹,۸	نزاع های خیابانی در محله		
	۷	۹,۵	گشت منظم پلیس در محله		
	۴	۱۲,۳	عملکرد پلیس ۱۱۰ در محله		
۱	۳	۱۲,۶	وضعیت فرهنگ شهروندی	هویت و حس تعلق به مکان	
	۴	۱۴,۵	حس تعلق و دلبستگی به محله		
	۵	۱۴,۰	همسایگان وهم محله‌ای‌ها را می شناسید و با آنها ارتباط دارید		
	۹	۱۲,۰	تشخیص مناسب بودن محله برای زندگی		
	۱۱	۸,۶	تمایل به رفتن از این محله در صورت وجود توان مالی		
	۷	۱۲,۹	امیدواری به بهبود شرایط زندگی و توسعه محله		
	۸	۱۲,۸	برگزاری پرشور جشن های مذهبی در محله		
۶	۱۳,۱	مهمترین جشنهای مذهبی مردم، نیمه شعبان			

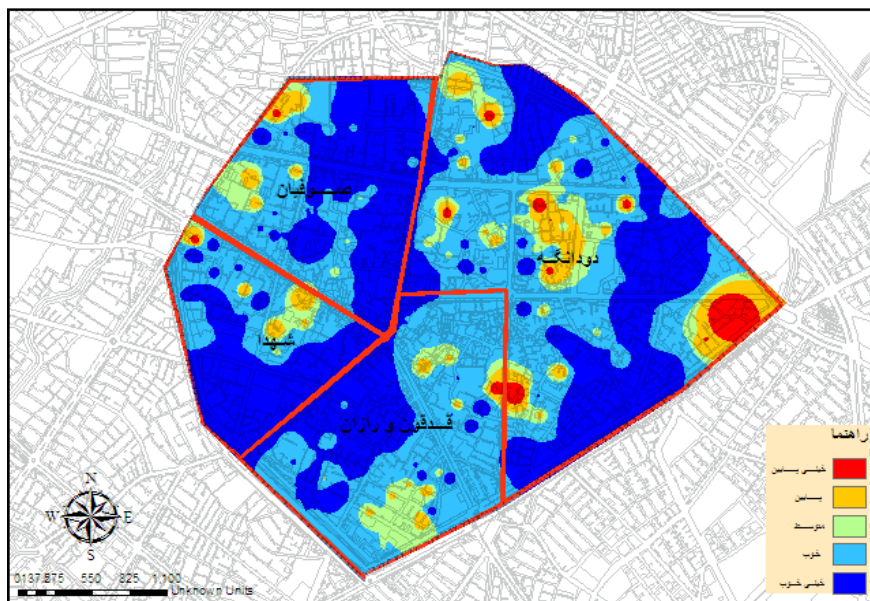
	۱۰	۱۱,۵	برگزاری جشن های مذهبی در حسینیه ها و مساجد		
	۳	۱۷,۰	عزاداری های مذهبی در محله پرشور برگزار می شود		
	۱	۱۹,۳	مهمترین عزاداری محله عاشورا و تاسوعا		
	۲	۱۸,۴	عزاداری ها عمدتاً در خیابان برگزار می شود		

با استناد به جدول شماره ۴، نتایج حاصل از تحلیل آزمون اولویت بندی فریدمن، به اولویت بندی شاخص های امنیت شهری پرداخته است. در اولویت بندی صورت گرفته، شاخص هویت و حس تعلق به مکان، رده اول رتبه بندی را به خود اختصاص داده و شاخص امنیت اجتماعی - فردی در رده دوم رتبه بندی قرار گرفته است.

تصویر ۴. وضعیت امنیت اجتماعی - فردی در محلات بخش مرکزی شهر بروجرد (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

با توجه به تصویر ۴، تحلیل درون یابی شاخص امنیت اجتماعی - فردی در محلات بخش مرکزی شهر بروجرد، نشان می دهد که در محله دودانگه، درون یابی شاخص در قسمت های شمال و شمال غرب دارای وضعیت در حد خوب و خیلی خوب و در شرق و جنوب محله وضعیت پایین و خیلی پایین قرار دارد. محله صوفیان از نظر درون یابی شاخص، در قسمت های شمال و مرکز محله دارای وضعیت پایین و خیلی پایین و در غرب و جنوب محله دارای وضعیت خوب و خیلی خوب می باشد. محله شهدا، به غیر از جنوب محله که نشان از وضعیت در حد پایین و خیلی پایین می دهد، در سطح محله وضعیت شاخص امنیت اجتماعی - فردی در حد خوب و خیلی خوب قرار دارد. محله قدغون و رازان، در شمال و قسمت های از جنوب این محله وضعیت شاخص امنیت در حد پایین و خیلی پایین و در جنوب و غرب محله در حد خوب و خیلی خوب قرار گرفته است.

تصویر ۵. وضعیت شاخص هویت و حس تعلق به مکان در بخش مرکزی شهر بروجرد (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶)

با توجه به تصویر ۵، نتایج حاصل از تحلیل درونیابی، شاخص هویت و حس تعلق به مکان که در محلات بخش مرکزی شهر بروجرد، نشان می‌دهد وضعیت درونیابی این شاخص در محله دودانگه، در کل سطح محله در حد خوب و خیلی خوب، در قسمت‌هایی از شرق و مرکز محله، اندکی وضعیت درونیابی شاخص در حد متوسط به پایین قرار دارد. در محله صوفیان درونیابی در قسمت‌هایی از شمال، غرب، جنوب و شرق وضعیت در حد خوب و خیلی خوب می‌باشد و تنها در مرز غربی محله، در حد متوسط به پایین قرار دارد. در محله شهدا، در سطح محله وضعیت خوب و خیلی خوب به صورت تجمعی گسترش دارد. در محله قدغون و رازان، در کل سطح محله وضعیت در حد خوب، خیلی خوب به حالت تجمعی هستند و تنها در مرز جنوبی محله وضعیت درونیابی شاخص هویت در حد متوسط می‌باشد. در کل وضعیت درونیابی شاخص هویت و حس تعلق به مکان، در سطح ۴ محله (دودانگه، صوفیان، شهدا، قدغون و رازان) بخش مرکزی شهر بروجرد در سطح خوب و خیلی خوب قرار گرفته است.

۳- رابطه بین هویت و حس تعلق به مکان و امنیت اجتماعی - فردی در محلات بخش مرکزی شهر بروجرد

ابتدا گویه‌هایی را که مربوط به هر یک از این دو شاخص (هویت و حس تعلق به مکان و همچنین امنیت اجتماعی - فردی که از میانگین گویه‌های مربوطه به هر کدام از شاخص‌ها، که در پرسشنامه استفاده شده) است، با هم جمع می‌کنیم در این حالت یک نمره کمی برای هر متغیر حاصل می‌شود. برای بررسی رابطه بین این دو شاخص از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می‌شود.

جدول ۵. ضریب همبستگی هویت و حس تعلق به مکان و امنیت اجتماعی - فردی در محلات بخش مرکزی بروجرد (مأخذ: نگارندگان،

(۱۳۹۶)

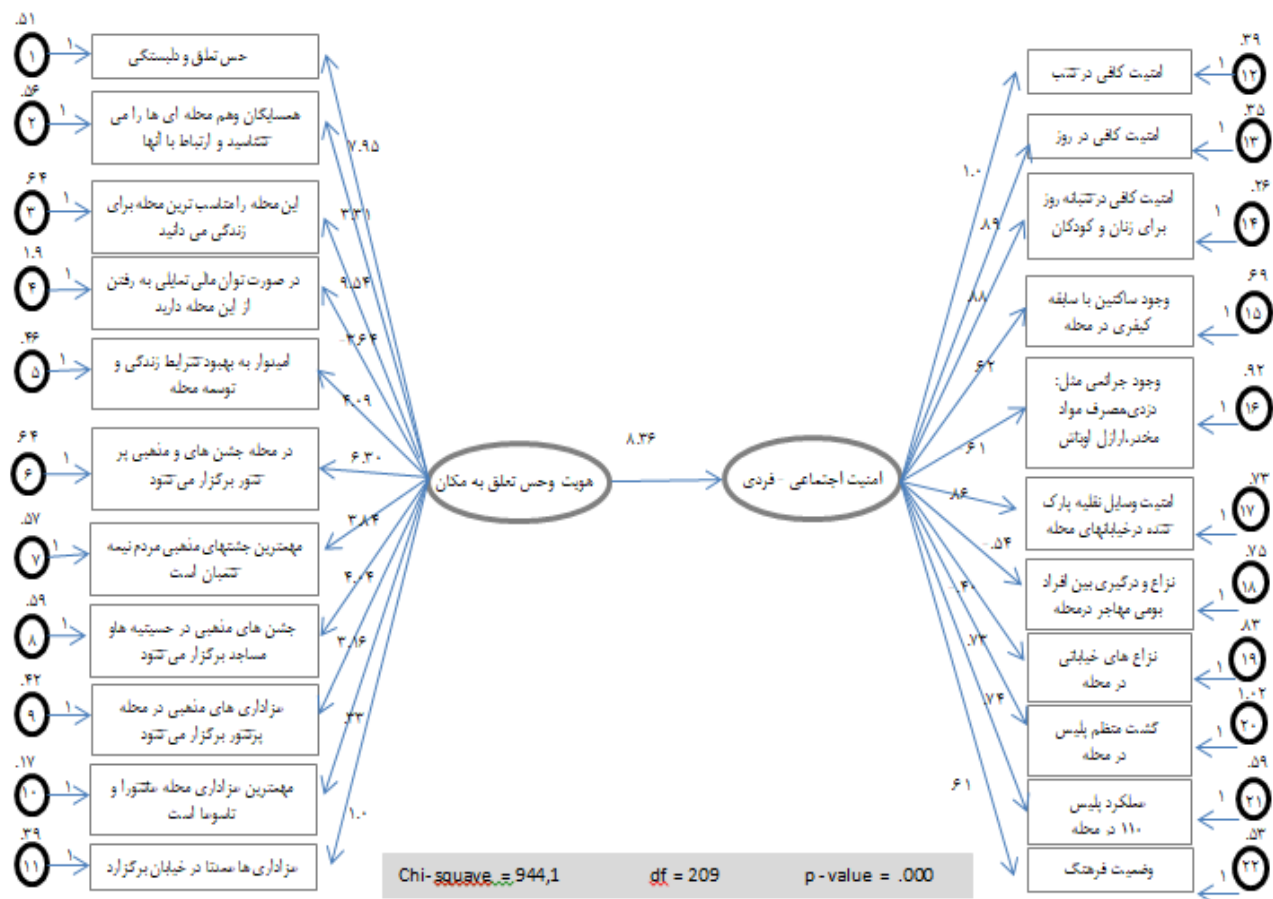
هویت و حس تعلق به مکان	همبستگی	r_{xy} r_{yz} r_{xz}
.۳۷۲**	ضریب همبستگی پیرسون	
.۰۰۰	معناداری sig.(2-tailed)	
۲۳۰	فراوانی N	
**p<0.01		

** ارتباط همبستگی در سطح ۰,۰۱ معنی دار است (احتمالا ۹۹ درصد باهم رابطه معنی دار است)

با استناد به جدول بالا، خروجی حاصل از آزمون، ضریب همبستگی پیرسون، مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر برابر با ۳۷۲ می باشد و با توجه به این که سطح معنی داری برابر با ۰,۰۰۰، و از ۰,۰۵ کوچکتر است، بنابراین بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. بنابراین می توان نتیجه گرفت که هر چقدر وضعیت هویت و حس تعلق به مکان در بین ساکنان محلات بالا رود میزان امنیت اجتماعی - فردی در محلات بخش مرکزی شهر بروجرد افزایش خواهد یافت. این بدین معناست که به احتمال ۹۹ درصد با افزایش یا بهبود هر کدام از شاخص هویت و حس تعلق به مکان یا به عبارت دیگر با افزایش میزان شاخص های هویت و حس تعلق به مکان در محله، باعث افزایش میزان امنیت اجتماعی - فردی در سطح محلات بخش مرکزی شهر بروجرد می باشد.

۴- معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار ایموس (Amos)

مدل اندازه گیری در نرم افزار ایموس شامل تحلیل تأییدی می باشد که به بررسی اعتبار افتراقی می پردازد، این مفهوم اشاره به این امر دارد که شاخص ها و متغیرهای یک پرسشنامه تا چه حدی دقیقا سازه مورد نظر خود را می سنجند. در این مدل که دو شاخص (هویت و حس تعلق به مکان، امنیت اجتماعی - فردی) با متغیرهای هر یک از شاخص ها در بخش مرکزی شهر بروجرد با استفاده از نرم افزار ایموس مورد ترسیم قرار گرفته است.

تصویر ۶. تاثیر شاخص هویت و حس تعلق به مکان بر شاخص امنیت اجتماعی - فردی با استفاده از نرم افزار ایموس با استناد به نتایج، حاصل از برازش مدل ایموس (Amos) نشان می دهد. از جمله شاخص های برازش مدل می توان، (Chi-square) که برابر با ۹۴۴٫۱ و df برابر با ۲۰۹، و سطح معنی داری (p-value) برابر با ۰٫۰۰۰ می باشد. با توجه به شاخص های برازش مدل که براساس نرم افزار ایموس بدست آمد، شاخص های برازش، نشانگر برازش نسبتاً مناسب این مدل است. در نتیجه می توان گفت که برازش مدل در حد متوسط قرار دارند. همانطور که نتایج حاصل از مدل گویاست، شاخص هویت و حس تعلق به مکان با واریانس (۸٫۳۶) درصد بر شاخص امنیت اجتماعی - فردی تاثیر دارد.

نتیجه گیری

امنیت شهری در هر جامعه ای با دیگر جوامع کاملاً متفاوت است. این ویژگی امنیت مبین نسبی بودن آن است. امنیت همیشه یکی از مسائل اساسی و حیاتی بشر بوده و مباحث علمی بسیاری را به خود اختصاص داده است. در این راستا نظریات متعددی از سوی صاحب نظران ارائه شده است، از جمله این نظریات می توان به نظریه پردازان شهرسازی مانند: جین جیکوبز، که در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرایندهای اجتماعی که محیط را می سازد و بر فعال

بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد محیطی امن و موفق، توجه و تأکید دارد اشاره نمود. البته باید توجه داشت که نقش شهروندان در برقراری امنیت بسیار مهم است؛ زیرا امنیت چیزی جدا از مردم جامعه نیست. بخش مرکزی شهرها هسته اولیه شهرهای مدرن امروز هستند؛ در محلات این محدوده از شهرها هنوز هویت، اصالت و حس تعلق به مکان بالایی نسبت به سایر بخش‌های شهر وجود دارد که طبعاً به دنبال خود حس امنیت بالایی را به ارمغان می‌آورند. گاهی در شهرهای امروزی بخش مرکزی شهرها و محلات سنتی، کارکرد هویت بخشی خود را از دست داده‌اند و فرایند اکولوژی اجتماعی و ترک بومیان را به همراه داشته است و مهاجرین جایگزین آن‌ها شده‌اند و حس امنیت سابق کم‌رنگ‌تر شده است. این پژوهش با هدف شناخت و تحلیل وضعیت موجود حس امنیت شهری در بخش مرکزی شهر بروجرد و محلات آن می‌باشد، که با تحلیل کلی متغیرها و شاخص‌ها می‌توان گفت: وضعیت امنیت شهری در این محدوده در حد مطلوب و مطلوبیت رو به بالایی می‌باشد. همچنین در بین ۴ محله که در بخش مرکزی شهر بروجرد، با استفاده از آزمون آنووا که به مقایسه میانگین گروه‌های جفتی شاخص‌های، امنیت اجتماعی - فردی، هویت و حس تعلق به مکان در بین محلات پرداخته است. امنیت اجتماعی - فردی در کل میانگین گروهی در محلات معنی‌دار نمی‌باشد و همچنین مقایسه بین گروه‌های جفتی شاخص هویت و حس تعلق به مکان، این شاخص در بین دو محله صوفیان و دودانگه با سطح معنی داری (۰.۰۷). معنادار می‌باشد و در دیگر محلات معنادار نمی‌باشد. آزمون فریدمن نشان می‌دهد که در بین شاخص‌ها، شاخص هویت و حس تعلق به مکان در رده‌بندی در رتبه اول قرار دارد. نتایج حاصل از مدل ساختاری ایموس، نشان می‌دهد شاخص هویت و حس تعلق به مکان (۸,۳۶) درصد بر امنیت اجتماعی - فردی تأثیر دارد.

پیشنهادات

- ۱- تقویت ارزش‌ها و هنجارهای بومی در سطح محلات شهری بخصوص محله دودانگه.
- ۲- برخورد با مجرمین و اراذل اوباش، بخصوص پاک‌سازی زیر محلات محله دودانگه و محله قدغون رازان، از اراذل و اوباش، فروش و مصرف مواد مخدر.
- ۳- تقویت احساس امنیت برای ساکنان بخش مرکزی از جمله محله دودانگه، قدغون رازان، از طریق مختلف مانند: گشت پلیس ۱۱۰، ایستگاه‌های پلیس سیار در سطح محلات.
- ۴- ایجاد کاربری‌های متنوع و جاذب گروه‌های مختلف جنسی و سنی در فضاهای رها شده و متروک.
- ۵- نورپردازی‌های کافی و مطلوب برای از بین بردن نقاط تاریک و جرم‌خیز.
- ۶- تفکیک فضاهای خصوصی، عمومی و نیمه عمومی به صورت مشخص.
- ۷- آرم‌سازی ترافیک در خیابان‌ها و کوچه‌های محلی.
- ۸- تأمین روشنایی مناسب به خصوص در پیاده‌روها و محدوده‌های پارک خودرو.
- ۹- ایجاد احساس جمعی از طریق فعالیت‌های فرهنگی - هنری، ورزشی و غیره.

- ۱۰- ایجاد و استقرار گروه‌های نظارتی در سطح محلات.
- ۱۱- کاهش آشفته‌گی بصری از طریق آرایش گیاهان، درختان و فضاهای سبز.
- ۱۲- استفاده از نشامه‌ها و نمادهای محلی.
۱۳. رعایت مقیاس انسانی در طراحی‌ها.

منابع

۱. بدار، لوک؛ دزیل، ژوزه؛ و لامارش، لوک. (۱۳۸۰). *روان‌شناسی اجتماعی*. (حمزه گنجی، مترجم). تهران: ساوالان.
۲. پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۱). میزگرد نقش فضاهای شهری در تأمین امنیت اجتماعی. *مجله شهرداری‌ها*، سال چهارم، شماره چهل و یکم.
۳. تقوایی، مسعود؛ ضرابی، اصغر؛ و مغانی رحیمی، بهنام. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر میزان جرم در مناطق مختلف شهر شیراز. *فصلنامه علوم اجتماعی*، شماره ۴۸.
۴. حناچی، سیمین؛ و مژگانی، پروانه. (۱۳۸۷). پیشگیری از جرائم شهری از طریق طراحی محیطی، *مجموعه مقالات ارسال‌های نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم*، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.
۵. حیدری، غلامحسین؛ کارگر، بهمن؛ منافی، سیده سمیه؛ و خراسانیان، میترا. (۱۳۹۰). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (مطالعه موردی: زنجان). *نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، سال چهارم، شماره اول.
۶. رفیعیان، مجتبی؛ عسگری، علی؛ و عسگری زاده، زهرا. (۱۳۸۸). سنجش میزان رضایتمندی مسکونی ساکنان محله ی نواب. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، شماره ۶۷.
۷. رجبی‌پور، محمود. (۱۳۸۴). درآمدی بر عوامل مؤثر بر احساس امنیت، کنکاشی بر جنبه‌های مختلف. *مجموعه مقالات امنیت عمومی و پلیس*، پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
۸. زارع شاه آبادی، اکبر؛ ترکان، رحمت‌اله. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان (مطالعه موردی: شهر یزد)، *فصلنامه نظم و امنیت انتظامی*، شماره دوم، سال چهارم.
۹. زیاری، کرامت‌اله؛ مهدی، علی؛ و مهدیان بهنمیری، معصومه. (۱۳۹۲). تحلیلی بر امنیت فضاهای عمومی شهر مورد: پارک‌های مناطق چهارگانه شهرداری قم. *آمایش جغرافیایی فضا*، سال سوم، شماره هفتم.
۱۰. صادقی، لقمان؛ بنی‌عامریان، جواد؛ و ذوقی، ایوب. (۱۳۹۰). نقش شهرسازی در ارتقاء امنیت شهری. *فصلنامه دانش انتظامی کردستان*، سال دوم، شماره هشتم.
۱۱. فلاحت، محمدصادق. (۱۳۸۵). مفهوم حس مکان و عوامل شکل‌دهنده آن. *هنرهای زیبا*، شماره ۲۶.
۱۲. گلی، علی. (۱۳۹۰). زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: پارک آزادی شیراز). *جامعه‌شناسی تاریخی*، شماره دوم، دوره سوم.

۱۳. محمدی حمیدی، سمیه؛ کلاتری، محسن؛ و ویسیان، محمد. (۱۳۹۴). تحلیل وضعیت نورپردازی و ارزیابی ایمنی فضاهاى شهری با استفاده از راهبره‌های CPTED و مدل ارزیابی Safety Audit (مطالعه موردی: پارک ملت شهر زنجان). پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، دوره سوم، شماره سوم.
۱۴. نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۴). تأملی نظری بر امنیت اجتماعی؛ با تأکید بر گونه‌های امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال نهم، شماره اول.
۱۵. نبوی، سید عبدالحسین؛ حسین زاده، علی حسین؛ حسینی، سیده هاجر. (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت، جامعه شناسی کاربردی، شماره چهارم، سال بیست و یکم.
16. Blobaum, A. & Hunecke, M. (2005). Perceived Danger in Urban Public Space, "The Impacts of Physical Features and Personal Factors", Environment and Behavior, 37(4): 465-486.
17. Brinckerhoff, Jackson John. (1994). "A Sense of Place, A Sense of Time", Yale University Press, New Haven and London.
18. Bell, Wendy. (1998). Women and Community Safety, Planing Associates South Australia, No. 20.
19. Canter, D. (1971). "The Psychology of Place", the Architectural Press, London.
20. Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B. (2014). "Does Walkable Neighbourhood Design Influence the Association between Objective Crime and Walking?", International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 11:100.
21. Gert, V.B. (2005). Fearofcrime: Feeling(un) Safeand(in) Secureinther is Ksociety.
22. Greenberg, S. W. & Rohe, W. M. (1984). Neighborhood design and crime: A test oftwo perspectives. Journal of theAmerican Planning Association, 61.
23. Schneider, R.H. Kitchen, T. (2013). "Putting Crime Prevention Through Enviromental Design into Practice via Planning Systems: A Comparison of experience in the US and UK", Built Environment, 39(1):9-30(22), Publisher: Alexandrine Press.